

Colecția: *PROZĂ*

Coordonator colecție: Daniel Baciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPESCU, TITU

Întâmplări sentimentale / Titu Popescu. - Cluj-Napoca:
Ecou Transilvan, 2014

ISBN 978-973-8099-53-1

821.135.1-32

© Editura ECOU TRANSILVAN, Cluj-Napoca, 2014

e-mail: office@edituraecou.ro

telefon: 0745.828.755; 0364.730.441

www.edituraecou.ro

TITU POPESCU

ÎNTÂMPLĂRI SENTIMENTALE

- PROZE DE CĂLĂTORIE -

Editura Ecou Transilvan
2014

absolvi că au profesat un discurs criminal. Ei vor rămâne pentru totdeauna victime și călăi în același timp. Veniseră să caute ispășire la locul faptei, și nu oriunde altundeva: în capitalismul putred, în imperialismul exploator, la clica criminală, la militarismul cotropitor, la dușmanul de moarte al libertății, la jefuitorii popoarelor, la exploatarea clasei muncitoare; exact la marele denigrat al propagandei comuniste, în jurul căruia ei au înghesuit cea mai mare cantitate de calomnie din întreaga propagandă a secolului trecut.

Corabia nebunilor căuta ispășirea, dar pasagerii ei nu obolesc încă, de dincolo, să profereze amenințări și să repete formule ridicole. E un mod comunist, desigur, de a-ți dovedi eroarea - îngroșând-o, hărțuind pe mai departe dușmanul în fața căruia nu trebuie să capitulezi. Ei nu capitulează nici după ce au capitulat. Ingrată soartă, aceea de a te dovedi comunist - căci a fi comunist este un proces, acela de a te arăta mereu că ești, și nu o stare: ești pentru că ești!

În timpul acestor reflecții, marginea corabiei a lunecat la fel de neauzit pe lângă peretele transparent al tunelului și acum conturul ei intra din nou în ceața captivă a apei. Acolo s-a mistuit, împreună cu importanții ei pasageri.

Am rămas privind în urma ei, fără niciun fel de regret. Ca o învăluire protectoare simțeam cerescul joc de lumini de pe tunelul circular și muzica venind dintr-un izvor inepuizabil... Iată biruința! - mi-am zis, în timp ce trenul pornea spre alte spații...

CUPRINS

Tovarășa Aurora.....	5
O întrebare.....	11
Elogiu boemei.....	17
Domnul Sima.....	24
Strada doctorilor.....	31
Pe balcon.....	36
Excursie forțată.....	40
Domnul Silvan.....	46
Povestea unui interviu.....	52
Sufletul Romei.....	58
Protecție la Roma.....	70
Răsărit de soare pe malurile lacului Garda.....	76
Bătrînul și fata.....	85
Întîlnire la Veneția.....	92
Bocca della Verità.....	98
Portrete la Perugia.....	103
Garda, Carmen și luna.....	112
Promontoriul.....	119
Imposibila rămînere la Viterbo.....	127
Noapte albă la Milano.....	134
Senzație la Florența.....	145
Întoarcere spre esențial.....	153

Pietà.....	160
Ultima călătorie	166
Parma din totdeauna	172
Clujul, din care nu am vrut să plec.....	178
Impresii portugheze	188
Turbulențe lingvistice (și nu numai) în Australia (y compris Tasmania)	203
Patrulaterul spaniol	232
Pe cînd Muzeul Comunismului, în România?	244
„Evreii aveau o simpatie fatală pentru bolșevici”	249
Rondul de noapte.....	258
Zona	266
Grecia mirabilă	274
Bojan.....	283
Eroarea lui Don Quijote	289
Tablouri și poezii.....	300
Canada „Ogarului cenușiu”	309
Corabia nebunilor	316

TOVARĂȘA AURORA

„Convingerile noastre par
roadele unei frivole demente”.

E. Cioran

Tovarășa Aurora se arăta foarte afectată când venea vorba despre artă. Cum în general *tovarășa Aurora* era lungă, dar plină doar de la șolduri în jos, în asemenea cazuri fericite își înălța și mai mult capul pe vertebrele gâtului, atingând astfel o înălțime care voia să arate cam pe unde se plasa *problematica* abordată. Șeful secției, situat cu biroul în fața *tovarășei Aurora*, o asculta cu o bunăvoință indiferentă - când se întâmpla să fie în camera „secției culturale”, ceea ce era destul de rar, mult mai mult stătea pe coridorul redacției, unde fuma țigară după țigară, ca orice fost ofițer politic care se respectă. În privința fumatului, *tovarășa Aurora* e situase pe o poziție justă când solicitase conducerii redacției protecție, astfel încât șeful nostru direct era văzut cel mai adesea pe culoar, consumându-și pofta de patru-cinci țigări succesive, dar și înnebunitoarea lui fixație de a povesti tot timpul, orice și oricui. Altfel, era un moldovean blajin din fire, dacă nu făceai imprudența să te atingi de lucruri asupra cărora avea impresia că deține monopolul adevărului. Noi, cei doi stagieri - Teo și cu mine -, aveam birourile pe latura opusă a camerei, ceea ce ne

asigura avantajul unei anumite pasivități în momentele mai tensionate, care se întâmplau să fie destul de dese, fie din cauza toleranței limitate a șefului de secție, fie din cauza afectării imprudente a *tovarăsei Aurora*.

Așa s-a întâmplat și când, la puțină vreme de la venirea noastră în redacție, a trebuit să particip la o ședință de repertoriu al teatrului, instituția intrându-mi în *resort*, după reîmpărțirea responsabilităților. Nefiind încă știut și acceptat de protipendada culturală locală, rodată în mecanismele suficienței provinciale, prezența mea acolo a impresionat-o neplăcut pe secretara literară, care s-a grăbit, după terminarea ședinței de repertoriu, să o sune pe vechea ei prietenă, *tovarășa Aurora*, pentru a-și formula nemulțumirea că nu a participat *altcineva* de la ziar – adică *tovarășa Aurora* însăși, care răspunsese, pînă la venirea mea, de teatru. Eu tocmai ajunsesem la redacție și din răspunsurile *tovarăsei Aurora* începusem să-mi cam dau seama despre ce vorbeau. Ghinionul protagonistelor dialogului telefonic a fost că șeful secției, grăbit să citească un material, nu se afla pe culoar. Dar, deși prins de lectură, urechea lui exersată de fost ofițer politic a detectat apropierea dușmanului. A lăsat jos stiloul și a început să asculte cu vădită intenție. Prinsă în plasa flatărilor teletransmise, colega noastră nu a sesizat pericolul, astfel încît, fericită că i se confirmă și cu această ocazie bunele păreri de sine, a rezumat șefului, în două respirări, că la teatru ar trebui trimis cineva care cunoaște bine *problemele* de acolo.

Atît i-a trebuit șefului de secție. Noi doi, „stagiarii”, îl observam cum își îndesa gloanțele în încărcător și cum apoi, cu un gest superb, a ochit ireproșabil pe firul

telefonului. Cînd i-a răspuns secretara literară, a apăsat pe trăgaci:

– Ia ascultă, *tovarășa*...

Știam că după formulări de afront, urmează rafale lungi de foc automat. I-a spus secretarei literare că nu e treaba ei să se amestece în „bucătăria” ziarului, ci să-și vadă mai bine de *problemele* lor, că au destule, că nu s-a găsit ea să-l învețe pe el cum și cine să facă ziarul, că orice redactor reprezintă redacția și că dacă are ceva împotriva ziarului, au *unde* să discute împreună și la un nivel *corespunzător* această chestiune.

După ce firul telefonului a ajuns tot atît de roșu ca și gîtul *tovarăsei Aurora*, înălțat la maximum pe vertebre, semn de cumplită vexațiune, a trîntit receptorul și a ieșit grăbit ca să-și astîmpere palpitul asaltului în tranșea fumătorilor. Am ieșit imediat și noi, stagiarii, spunîndu-i șefului, brusc binevoitor după succes, că mergem într-o documentare la muzeu, ceea ce el a încuviințat cu însuflețire, văzînd în abnegația noastră expresia solidarității. Sigur că-i dădeam dreptate, văzînd că ne apăra prestigiul de ziariști începători. Înainte de a pleca, l-am auzit pe șef spunîndu-i unui coleg de la *Sociale*, care tocmai trecea pe coridor și pe care îl agățase de nasturele hainei:

– Auzi, domnule, ce pretenții are zgaiba aia de la teatru...

Cum cunoșteam deja urmarea, ne-am retras arborînd o cuviincioasă preocupare, grăbindu-ne spre muzeul care se găsea lîngă restaurantul „Oradea” – sau invers.

Dar *tovarășa Aurora* se păstra mereu afectată cînd venea vorba despre artă. După o deplasare la București, multă vreme trebuia să ascultăm emoționante relatări

despre spectacolele vizionate, cu superlative reluate și întărite când se angaja la lungi taclale telefonice cu prietenele ei din oraș. Avea de altfel destul timp pentru destăinuirii intelectuale în favoarea cunoștințelor, în urma continuei auto-mobilizări a șefului pe culoar.

Am fost și eu într-o primă deplasare la București. La întoarcere, *tovarășa Aurora* a crezut că a sosit prilejul să se răzbune, dar cu aerul că nu face altceva decât să mă îndrume profesional. În dimineața când am revenit la serviciu, șeful secției nu numai că nu era în birou, dar lipsea și din redacție. Satisfăcută de ocazie, *tovarășa Aurora* și-a aranjat astfel jocurile, încît să mă încuie:

- Ia spune-ne, *tov Titu* (prescurtarea apelativului și folosirea prenumelui erau o adresare superioară de încredere), ce spectacole frumoase ai văzut?

Eram încă după oboseala caracteristică, așa că nu am mai eschivat:

- Nici unul!

Tovarășa Aurora a fost convinsă că vreau să glumesc și a surîs cu îngăduință, fiind sigură că n-o să rezist ispititoare ei provocări, pentru a-mi putea demonstra, mai apoi, că ea a văzut mai multe spectacole și cunoaște mai în amănunțime distribuțiile.

- Ei haide, nu mai fi așa de modest și spune-ne și nouă!

- Nu am văzut absolut niciun spectacol!

Încă nu mă credea și stăruia din confuzie.

- Dar ce ai făcut serile, după închiderea bibliotecilor și a expozițiilor? Nu ai fost la teatru?

- Eu, dacă întîlnesc acolo pe cine trebuie, nu intru la teatru, ci la restaurant!

Am zis-o. Teo fremăta de fericire. Ea încă tot nu realiza pe deplin ce vreau să spun și-și prelungea bunăvoința ei insidioasă într-un fel de agonică perplexitate. Când, după un timp, a înțeles că nu mă poate încuia, s-a ridicat extrem de afectată, enervată la culme, roșie toată de indignare. Cu un pas răzbunător a ieșit din birou și a străbătut așa întreg coridorul, pînă la celălalt capăt, intrînd la conducerea redacției, ca să mă toarne. Din automatism, își luase și un *material* de pe birou, pentru a-l lăsa la secretariatul de redacție.

Așteptam urmarea: sau se va face de rîs, sau voi fi *pus în discuție*. Alternativele erau la fel de probabile. Ce s-a întîmplat acolo am aflat apoi imediat, înainte chiar ca ea să fi revenit în birou, de la una din cele două dactilografe ale redacției, cea care ne declarase nouă, stagiatorilor, că ne luase sub protecția ei.

Așadar, *tovarășa Aurora* a intrat marțial în biroul secretarului de redacție, din care urma să ajungă în cel al redactorului șef. Pentru a-și îngădui mîinilor să participe la elocvența indignării ei, a lăsat *materialul* adus pe biroul secretarului de redacție. Dar, contrar tuturor așteptărilor, acesta însă, profitînd de ușoara înclinație a corpului *tovarășei Aurora* și de faptul că nu mai era altcineva acolo, crezînd că a sosit scadența unei mai vechi pînde, și-a înfipt mîna sub fusta *tovarășei Aurora*, temeinic, adînc. Gest surprins cu o inimaginabilă promptitudine de protectoarea noastră, a stagiatorilor, dactilografa, care aducea și ea un *material*, tocmai scos din mașină. Cum ea era bondoacă, a văzut clar pînă la ce înălțime era cercetată colega noastră de secție, de către secretarul de redacție.

Cînd tovarăşa noastră mai versată în ale presei a revenit în biroul Secţiei culturale, noi, stagiarii, ştiam deja de ce pasul de paradă cu care atît de demonstrativ plecase i se sleise, iar privirea aceea a ei, înfiorător de afectată, încremenise, prosteşte, în gol.

O ÎNTREBARE

*„Sub fiecare formulă
zace un cadavru”.*

E. Cioran

Nu trecuseră nici două luni de la angajarea noastră ca stagiari în redacţia cotidianului din oraş, cînd a avut loc sărbătorirea colegului nostru de la secţia agrară, Pavel Budoiu, cu ocazia ieşirii lui la pensie. În ziua respectivă, pe la amiază, cînd secretarul de redacţie a dat semnalul că paginarea ziarului de-a doua zi s-a încheiat, ne-am reunit cu toţii în biroul lui, în jurul mesei lungi unde se ţineau toate şedinţele. În afara noastră, mai participa instructorul cu presa de la partid, tovarăşul Irmaş, un vechi luptător pentru cauză, dar care, cu toate meritele lui combative, a eşuat în sectoarele în care limba română - însuşită de el cu un definitiv accent unguresc - nu trebuia şi scrisă. În cele din urmă, fiindcă lucrase şi în tipografie, a fost însărcinat cu instrucţia presei, pe care o făcea de asemenea pe cale exclusiv orală, ba chiar bravîndu-şi intonaţia internaţionalistă.

Redactorul şef, dorind să arate că el este mai modern decît tipicul, a dat liber iniţiativelor spontane, anunţînd că ordinea de zi este cea care se va vedea pe parcurs. Pentru mine şi pentru Teo, a fost semnalul de destindere, fiindcă facultatea nu ne antrenase să facem faţă

improvizațiilor rostite și bine plasate. Infirmitatea noastră în vorbirea liberă era privită cu superioritate de ceilalți colegi, vechi luptători pe câmpul ideologic și exersați în munca de la om la om: ei erau experți în enigmistica termenilor propagandei, în jocul de cuvinte încrucișate practicat la ședințe, când pentru orice subiect aveau o explicație și orice temă putea fi trasă într-o formulă cu o indiscutabilă autoritate. Noi urma să mai ucenicim la a învăța cum trebuie să spunem ceea ce nu aveam de spus și cum trebuia procedat ca înscrierea la cuvânt să fie o formă a tăcerii.

După ce tovarășul Irmaș și-a distribuit încărcătura oficială de zîmbete și strîngeri de mîină, a luat loc, destins și satisfăcut, alături de redactorul șef, care imediat apoi a dat onor la paharele cu țuică neaoșă, dovedind o reculeasă abnegație pentru roadele pămîntului strămoșesc. Colegii au intrat și ei imediat în ritual. La fiecare ridicare de pahare, i se ura ceva bine simțit tovarășului Pavel, fericit că totul era bine organizat.

Încet dar temeinic, atmosfera din secretariatul de redacție începea să ia forma specifică a petrecerii. Se deschisese pofta de vorbă, dar fără a se ieși din formulele rutinei tovarășești. Doar accentele erau mai apăsate și adeseori anapoda puse, ca la tovarășul Irmaș. Se permitea – nu-i așa? – între tovarăși de încredere. Era de altfel un secret cunoscut de toată redacția că sărbătoritul de astăzi participase odinioară la multe acțiuni revoluționare alături de tovarășul Irmaș, că putuseră atunci raporta o serie de succese în stîrpirea elementelor retrograde, meritîndu-și reciproc prietenia. Cu toate acestea, disciplina de partid nu agrea, chiar în asemenea ocazii, familiarisme eshibate. Dar nici chiar astăzi, când

tovarășul Budoiu iese la pensie? – rămîinînd însă un cadru de nădejde, un exemplu de autentic spirit revoluționar pentru formarea tinerilor. Pe firul acestei idei, tovarășul Irmaș a ajuns să observe că și noi, stagiarii, suntem acolo. Dar parcă acum nu-i mai venea să-și afișeze jovialitatea prefăcută și îngăduitoare cu noi, școliiții, aduși în redacție, este adevărat, nu din convingere, ci de nevoie. A putut să-și dea seama că noi manifestam o necorespunzătoare veselie: desigur la gîndul că mîine ei, vechii tovarăși, vor fi abandonăți. Dar, îndemnat stăruiitor de redactorul șef, tovarășul Irmaș a tratat și dînsul cu devotament țuica autohtonă, în aceeași măsură crescîndu-i nemulțumirea că lupta de azi nu mai are mușchii proletari de odinioară. A mai golit încă un pahar și apoi, dintr-o dată, pe nepregătite, a început să rostească autoritar, peste vacarmul obștesc, un gînd care-i zăcuse pînă atunci doar în minte:

–... fiindcă cei de azi au putut să meargă la școală, pentru că au existat tovarăși ca tovarășul Budoiu, care au luptat pentru viața nouă și n-au avut timpul să-și tocească fundul pe bănci. Noi – a întors-o el pe pluralul solidarității – ne-am făcut școala în uzine și pe ogoare, permanent amenințați de elementele dușmănoase!

Cu ochii înroșiți, privea acum tulbure spre noi, stagiarii, vinovați că tovarășul Budoiu nu a avut răgaz să meargă la școală, că s-a sacrificat ca noi să avem acest privilegiu ulterior al luptei revoluționare. Ceilalți din redacție au fost însă în alt fel sensibili la spusele tovarășului Irmaș, crezînd că s-a dat drumul la nostalgiile de partid, în ton de romanță a elanului revoluționar.

– Mai ții minte, mă, Cătană – I se adresa șeful secției industrie, alt veteran al luptei pentru comasarea liber consimțită a țăranilor, secretarului de redacție – ce paradă era când ieșeam noi de la redacție, toți în haine lungi de piele, de se vedea că suntem de la partid?

Secretarul de redacție se melancoliză și el pe măsură:

– Da, știu c-am avut de lucru la Săliște! Toți mărginenii ăștia...

Oftă adânc deasupra paharului cu țuică și dădu cu mâna către amintirea trecutului. Șeful de la industrie, vecin la masă cu Teo, s-a aplecat spre noi, stagiarii, și ne-a făcut brusc confidenții unui secret de partid:

– Și cu pistoale sub hainele de piele...

Lipău, colegul de secție al sărbătoritului, a simțit nevoia să spună și el ceva dar, luat de avîntul consumativ general, nu și-a calculat bine efortul multelor lui kilograme încît, răsucindu-se prea tare în scaun, i s-a înecat vocea, așa că toată zicerea lui a fost o tuse pleznită și lungă. S-a potolit într-un tîrziu și, cu ochii în lacrimi, i-a zis sărbătoritului gluma care i se păruse lui cea mai isteată:

– Mă cartof!

Singurii care am rîs în cunoștință de cauză am fost noi, stagiarii de la cultură, fiindcă știam ce voise să spună nea Toader: ne auzise, pe coridor, pomenind filmul *Un cartof, doi cartofi*, care tocmai rula în oraș, și crezuse că era vorba de un articol al tovarășului Budoiu din campania de însămînțări. Ceilalți au zîmbit cu îngăduință tovarășească. Redactorul șef, care avea datoria să fie bine cu toată lumea, a plasat atunci o glumă în temă, pe care o auzise de fapt de la noi. A

socotit că este plăcut să o localizeze în perimetrul de activitate a sărbătoritului:

– Ați auzit ce a pățit tovarășul Budoiu în campania de însămînțări? A văzut doi țărani care dormeau la umbra unui pom, i-a trezit și i-a întrebat: Da' voi de ce nu semănați? Păi dacă nu suntem frați, i-au răspuns.

Veselia a fost mai puternică decît ne așteptasem, semn că tovarășii au prins poanta. Doar instructorul Irmaș a ajuns cu încetinitorul la ce voia să spună redactorul șef, dar și-a alungat imediat reproșul care i se întipărise pe față – probabil și-a adus aminte că redactorul șef este membru în organul de partid superior. Orientat, în loc să tragă o concluzie, a mai tras un pahar, foindu-se totodată participativ pe scaun.

Încet și metodic, de la țuică la vin, sărbătorirea tovarășului Budoiu se transforma, după un statornic obicei, în chef. Fiecare, în sinea lui, se bucura. Colegii noștri mai vîrstnici se arătau acum chiar îngăduitori. Cheful îi adusese pe toți în actualitate, impasul sentimental al vremurilor de altă dată fusese depășit. Pentru noi, stagiarii, proba nu era eliminatorie, fiind antrenați de redactorul șef, care se reînsuflețea dacă în momentele tîrzii i se recita din Esenin, iar cînd se ajungea la Blaga – marea lui slăbiciune de ardelean în oratoriile bahice – era dovadă de intensă rezistență.

Spre seară, s-a atins și acel moment riscant cînd încordarea întregii asistențe putea răbufni din nimic într-o cu totul altă direcție. Așa s-a întîmplat cînd șeful de la „Scrisori”, nea Ghiță, om blajin și cu frică de nevastă, a încercat să se retragă. Cum era bilbiit din fire și bine încălzit pe moment, a început să se scuze tremurat:

– Mie... mie... mie...